

JARI SALONEN

Rikki-
happo

ZETTERMAN

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Jari Salonen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-50055-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Perjantai 28. maaliskuuta

– Sappernaut Nukarinen, minkä teit. Olet sinä melkoinen seppä. Tänään juodaan kuule mitalikahvit kun tulet konttorille, Korpi oli uhonnut puhelimesta kuultuaan Nukarisen uutiset.

Yhtiökumppanin intoiluun oli hyvä syy. Nukarisen puoli tuntia sitten solmima sopimus takasi Konu-metalli Oy:lle täystyöllisyyden pitkälle ensi vuoteen, ja jos siihen liittynyt optio lisätilauksesta toteutuisi, konepajan huolet olisivat kerralla takanapäin. Prosesseja pitäisi tietysti rukata hieman parempaan hanttiin ja ainakin yksi vanhoista kärkisorveista vaihtaa uuteen ja tehokkaampaan, mutta ne olivat lillukanvarsia, joista tuotannosta vastaava Korpi saisi luvan ottaa kopin. Tärkeintä oli, että kauppa oli kotona, muu kyllä lutviutuisi.

*Siis klap ja klap, kun duunia riittää vaan,
niin klap ja klap, muun kyllä mä kuntoon saan.*

Nukarisen hyvä mieli purkautui lauluksi, jota hän säesti takomalla etusormillaan auton rattia. Tie oli tuttu ja keli kuiva, ja Vito tuntui osaavan reitin kotiin lähes ilman ohjaamista.

Kevät teki tuloaan. Alkuviikon sateet olivat saaneet hanget hupenemaan ja kasvattaneet pälvipaikat päivä päivältä suuremmiksi. Aukeilla kohdilla paljasta maata näkyi jo enemmän kuin lunta.

Kyllä kelpasi miehen ajella.

Paitsi että kusetti. Niin kuin palokunnan hevosta, jos totta puhuttiin.

Asiakkaan luona olisi tietysti ollut vessa, mutta Nukarinen ei ollut halunnut pilata tunnelmaa kyselemällä käymälän perään vaan oli pakannut salkkunsaa, toivottanut mukavaa viikonloppua ja kävellyt reippain askelin parkkipaikalle.

Nyt reippaus oli rakoilemassa.

Nukarinen napsautti vilkun päälle, kaarsi levähdysalueelle ja nousi autosta. Alueen laitaan oli jätetty propsilastissa oleva tukki-rekan perävaunu, ja ilmassa tuntui mukava pihkan tuoksu.

Hän avasi sepaluksensa ja antoi tulla. Terveen miehen tunki kuulemma siitä, että tämä oli kova saunomaan ja kusi korkealle. Jos se piti paikkansa, Nukarisen pullat olivat hyvin uunissa. Hän nautti kunnan löylyistä, eikä varvikkoon kohisevassa kaaressakaan ollut moittimista.

Nukarinen kaivoi taskustaan Ritmeester Moods -rasian ja pani tupakaksi. Hän oli luvannut vaimolleen vähentää polttamista ja supistanut annoksensa kolmeen pikkusikariin päivässä. Ensimmäinen meni aamulla, toinen lounaan jälkeen ja kolmas iltakahvin kanssa. Tänään oli kuitenkin poikkeustilanne. Hyvää kaupaa piti juhlia, eikä silloin nipotettu muutamasta ylimääräisestä henkosesta.

Jestas, että maistuihin hyvältä.

Nukarinen oli niin ajatuksissaan, että huomasi miehen vasta kun tämä oli vain muutaman metrin päässä.

– Onko sulla puhelinta? Multa loppui akku ja mun on ihan pakko soittaa, mies huohotti ja ojensi vaativasti kättään.

– Mitä? Mihin?

Mies oli keski-ikäinen, siististi pukeutunut ja ainakin nopeasti arvioituna selvin päin, mutta Nukarinen oli silti varuillaan. Eihän sitä koskaan tiennyt, mitä ihmisten päässä liikkui.

– Pitää soittaa poliisille. Tuolla on ruumis, mies selitti viittoil-
len jonnekin tien toiselle puolelle. – Perkele, kaikenlaista. Arvaa
saatana säikähdinkö. Onko sulla sitä puhelinta?

– On, on, on, Nukarinen sanoi ja antoi kännykkänsä mie-
helle. – Tässä.

– Miten tästä saa... Ei kun tosta voi soittaa hätäpuhelun. Joo.
Mies nosti puhelimen korvalleen ja alkoi kävellä ympyrää. – Mä
löysin vartti sitten ruumiin. Mies. Viisissäkymmenissä. Luu-
len, että se on tapettu. Varmaan lyöty päähän. Ei kun kuuntele.
Tää paikka on kilsa pari Lauttalasta Helsinkiin päin. Sitä vanhaa
tietä. Tossa on pellon laidassa semmoinen iso Lauttalan krou-
vin mainostaulu, ja sen takana on pakettiautonromu. Ruumis on
siinä autossa. Mies pysähtyi ja kuunteli hetken. – En tiedä. En
kerro. Aivan sama. Tee niin kuin haluat, hän sanoi kiukkuisesti.
– Siellä on joka tapauksessa tapettu mies. Jos ei se teitä kiinnosta
niin ei voi mitään. Mä olen nyt oman velvollisuuteni hoitanut.
Auf wienerschnitzel!

Mies sulki puhelimen ja antoi sen takaisin Nukariselle. – Ihme
nillittämistä.

– Tuollako se on? Nukarinen kääntyi katsomaan tien toisella
puolella näkyvää mainostaulua.

– Joo.

– Ja se oli tapettu?

– Niin mä luulen. Onhan se tietysti voinut jäädä autonkin
alle ja raahautua sinne pakuun suojaan, mutta kyllä äijäparan
kuuppa oli sen verran tohjana, että tuskin se omin voimin on
sinne selvinnyt. Paha sanoa mitään varmaa.

– Haluatko tulla autoon odottamaan?

– Mitä?

– Poliiseja. Ne varmaan haluavat sinulta jonkinlaisen lausun-
non.

– Siinähan haluavat. Nyt on vähän muita kiireitä, mies sanoi.
– Enkä mä tiedä asiasta mitään muuta kuin sen jonka jo kerroin. En tunnistanut uhria enkä tiedä tekijää. Mies kääntyi ja lähti kävelemään Lauttalaan kohti. – Kiitos puhelimen lainasta, hän huikkasi mennessään.

– Ei kun odota! Ethän sinä voi tuolla lailla häipyä, Nukarinen huusi, mutta mies jatkoi matkaansa. – Kuka sinä olet? Mikä sinun nimesi on? Mitä minä sanon poliiseille?

– Sano vaikka että Rämö kävi täällä.

– Rämö?

Mies näytti pystyyn nostettua peukaloaan ja katosi propssi-kuorman taakse. Nukarinen otti pari hätäistä juoksuaskelta hänen peräänsä, mutta antoi sitten periksi. Tyyppi tuskin noudattaisi pysähtymiskäskyjä, sen verran omapäiseltä ja omalaatuiselta hän oli vaikuttanut.

Perhana!

Nukarinen imi sikariaan alahuuli mutrulla. Hyvien kauppojen synnyttämä euforia oli haihtumassa ja tilalle hiipi epävarmuus. Oliko mies todella löytänyt metsästä ruumiin vai oliko hän jonkun sortin kylähullu, joka halusi säikytellä ihmisiä oudoilla puheillaan? Kovin vakuuttavasti hän oli esiintynyt, mutta yksi seikka hänen käytöksessään oli jäänyt hiertämään Nukarisen mieltä.

Miksi mies ei ollut kertonut nimeään hätäkeskukselle? Sitä kysyttiin aina, sen Nukarinen tiesi yhden hirvikolarin ja parin työtapaturman kokemuksella.

Nopeasti ajatellen syitä moiseen salamyhkäisyyteen oli kaksi; joko mies oli keksinyt koko jutun omasta päästään tai sitten hän oli sotkeutunut siihen tavalla tai toisella muttei halunnut myöntää sitä viranomaisille.

Kumpikaan selityksistä ei tuntunut oikealta. Pilapuhelun soittajaksi mies oli ollut jotenkin liian huolestuneen oloinen. Hen-

gästynyt ja hikinen. Ja lyhytsanainen. Ehdottomasti liian lyhytsanainen. Keppostelijat jaarittelivat ja rakastivat omaa ääntään, mutta tämä tyyppi oli kertonut asiansa vain puolessa minuutissa ja lyönyt sitten päivystäjälle luurin korvaan. Se ei sopinut kuvaan.

Vaan eipä kyllä sopinut sekään, että mies olisi itse syyllinen. Miksi hän siinä tapauksessa olisi vaivautunut ilmoittamaan ruumiista poliisille?

Nukarinen imaisi viimeiset savut sikaristaan ja heitti jämän sulaneen lumen muodostamaan lammikkoon. – Ei kun menoks sano Annikki Tähti, hän puhahti puoliääneen ja käveli autolle. Reilun tunnin ajo ja hän olisi konttorilla. Nopea koukkaus sen kautta, sitten kotiin ja sauna lämpiämään. Se kuulosti paljon paremmalta kuin täällä tienposkessa seisominen ja vieraiden ihmisten ongelmien vatvominen.

Hän kömpi Vitoon, kiinnitti turvavyön ja oli juuri kiertämässä virta-avainta, kun hänen katseensa osui uudelleen tien toisella puolella seisovaan mainostauluun.

Lauttalan Krouvi. Kotoisa kortteeri ja reilu ruokapaikka. Vain kaksi kilometriä ja olet perillä.

Taulun takaa pilkotti hailakansinisen pakettiauton perä.

Nukarinen huokaisi ja tunnusti tappionsa. Uteliaisuus voitti, hän hävisi.

Pelto oli salaojitettu ja sen poikki johtava ajoura kuiva kävellä. Mainosta pystyssä pitelevä auto oli pyöreälinjainen Transit jostakin seitsemänkymmentäluvun puolivälin tienoilta. Valkoiseksi maalatut puskurit kukkivat pahasti, mutta muuten pellit näyttivät olevan hyvässä kunnossa. Joku entisöijä saisi siitä vielä kelpo pelin, Nukarinen mietti astellessaan lähemmäs.

Mainostaulun varjoon jääneen pakun ympärillä oli yhä lunta. Nukarinen vilkaisi nahkaisia kenkiään, astui varovasti kinokseen

painautuneisiin jalanjälkiin ja tarttui takaoven kahvaan. Se kääntyi yllättävän helposti ja hän riuhtaisi oven auki.

Tavaratila oli ikkunaton, ja kesti tovin ennen kuin Nukarisen silmät tottuivat hämärään. Vähitellen lattialla lojuvaan myttyyn alkoi ilmestyä yksityiskohtia, jotka saivat hänet nielaisemaan. Lenkkarit, ranteessa kiiltelevä kello, kultasankaiset silmälasit sivulle kääntyneen pään vieressä.

Mies makasi vatsallaan, kädet eteenpäin ojennettuina. Ylös kohonneen nahkatakkin ja farkkujenkauluksen välistä näkyi kais-tale vaaleaa ihoa ja Tommy Hilfiger -alushousujen vyötärönauha. Takaraivossa olevan ruhjeen ympärillä pyöri muutama kärpänen.

Nukarinen oli tottunut vereen. Hän oli pitkään ollut firman ensiapuvastaava ja joutunut siinä roolissa paikkailemaan itseään teloneita työntekijöitä useammin kuin halusi muistaa. Haavoja, kolhuja, palovammoja, murskaantuneita sormia, kaikkea mitä isot koneet ja varomattomuus saivat aikaan. Transitin näky sai silti hänen vatsansa vääntämään. Hän sulki silmänsä ja veti kymmenen kertaa rauhallisesti henkeä. Pahoinvointi asettui, ja hän jatkoi uhrin tarkastelua.

Kuollut, ja lattialle hyytyneen veren väristä päätellen jo jonkin aikaa sitten. Taatusti elvytyksen ulottumattomissa. Tuollai-sessa päävammassa tekohengitys tai painelu olisi olleet yhtä tyh-jän kanssa vaikka ne olisi aloittanut heti vahingon tapahduttua.

Jos se nyt ylipäättään oli ollut vahinko.

– Laamanen poliisista päivää!

Tervehdys sai Nukarisen hätkähtämään. Hän yritti pyörähtää katsomaan taakseen, mutta jalat olivat niin syvällä lumessa, että hän oli kellahtaa kyljelleen ja joutui tarttumaan ovenkahvaan py-syäkseen pystyssä.

– Varovasti, ääni jatkoi. – Tule pois auton luota. Nyt.

– Tulen, tulen, heti kun pääsen.

Nukarinen peruutti pari askelta ja kääntyi katsomaan puhujaa. Tämä oli vaaleatukkainen ja vakavilmeinen nuorimies, jonka nahkainen haalari paljasti moottoripyöräpoliisiksi.

– Hätäkeskukseen tuli ilmoitus, että täällä on ruumis. Sinäkö soisit?

– En. Minä olin tuolla levähdyspaikalla ja...

– Odota hetki. Poliisi nosti torjuvasti kättään. Hän otti puhelimen vyöltään ja näpytteli sitä hetken.

Nukarisen taskussa ollut kännykkä alkoi kilistä.

– Vastaa toki, poliisi kehotti. – Jollain voi olla tärkeääkin asiaa.

Nukarinen vilkaisi puhelintaan. – Tuntematon numero. Antaa olla.

– Ei kun vastaa vaan.

Nukarinen tajusi liian myöhään mitä oli tapahtumassa eikä voinut tehdä muuta kuin totella. – Nukarinen.

– No Laamanen tässä edelleen, poliisi sanoi. – Mihin me jäi tiinkään?

Lauantai 23. huhtikuuta

Ensimmäinen koputus veneen laitaan oli sen verran varovainen, ettei se saanut salongin sohvalla nukkuvaa Zettermania heräämään. Myös seuraava yritys meni hukkaan, mutta kolmannella kerralla tulija hoksasi naputella takakaidetta nimetöntään koristavalla vihkisormuksella. Teräksinen kilahtelu tepsii ja uni katkesi.

– *Just a moment*, Zetterman urahti ja vääntäytyi istumaan. Kello oli kolme. Hän oli nukkunut reilut kolme tuntia. Hyvä. Sillä pärjäisi seuraavan yön.

Zetterman otti kulauksen pöydällä olleesta kivennäisvesipullostasta ja purskutteli hetken. Vesi oli lämmintä ja väljähtynyttä, mutta ajoi silti asiansa. Paha maku suussa laimeni siedettäväksi eikä kieli enää tarttunut kiinni tahmeaan kitalakeen.

– Okei, Zetterman sanoi enemmän itselleen kuin koputtajalle ja kiskaisi kulkuluukun auki.

– Moi!

Se oli Sini. Salongin hämäryyden jälkeen kevätpäivän kirkkaus sokaisi niin että Zetterman tunnisti tytäripuolensa nopeammin äänestä kuin hahmosta.

– Sini? No voi hemmetti! Olipas tämä yllätys, Zetterman sanoi ja hieroi silmiään. – Odota hetki. On vähän unihiekkaa silmissä kun otin tuossa vartin tirsat. No nyt näkee taas jotain. Astu laivaan, ole hyvä.

– Kiitos. Sini kiipesi veneeseen ja katseli ympärilleen. – Mukavan tuntuinen paikka.

– Ei voi moittia. Sopivan suojainen ja palvelut lähellä.
– En ollut ihan varma, että olet vielä täällä. Olen yrittänyt soittaa, muttet vastaa puhelimeesi.

Zetterman ohitti moitteen olankohautuksella.

– Etkä viesteihin. Etkä sähköposteihin, Sini jatkoi. – Tajuatko, että ihmiset ovat sinusta huolissaan.

– Miksi?

– Älä Jukka jaksa. Sinä et edes hyvästellyt hautajaisten jälkeen vaan häivyit niin kuin... Sini jäi hakemaan tilanteeseen sopivaa vertausta, mutta tyytyi sitten vain pyörittelemään päätään.

– Halusin olla yksin.

– Ja haluat selvästi olla edelleenkin. Sini kääntyi osoittamaan veneen takana olevia tyhjiä laituripaikkoja. – Sinä olet täällä perimmäisessä nurkassa. Kaikki muut ovat tuolla jossain parinsadan metrin päässä.

– Tämä on sataman halvin paikka, täältä on sen verran matkaa vessaan ja suihkuun.

– Miten sinä voit, Sini vaihtoi puheenaihetta. – Näytät väsyneeltä.

– Ihan hyvin. Tuolla oli vain eilen illalla jotkut kisat ja porukka mellasti niiden jälkeen aamupuolelle yötä, Zetterman sanoi viittoillen viereisen melontakeskuksen suuntaan. – Siinä ei oikein saanut nukuksi.

Se oli vain puolittain totta. Melojien juhlat – jos niitä edes juhliksi saattoi kutsua – olivat päättyneet jo ennen puolta yötä ja satamaan oli laskeutunut lähes täydellinen hiljaisuus.

Syy Zettermanin valvomiseen oli jossakin aivan muualla. Häntä vainosivat muistot Jaakolan kuolemasta.

Zettermanin vaimo oli siepattu, ja sieppaaja oli lukinnut hänet vanhaan vesitorniin. Yrittäessään saada apua Oili oli pudonnut tornin katolta ja saanut surmansa. Kosta jaanonnut Zetterman

oli ottanut oikeuden omiin käsiinsä. Hän oli houkutellut sieppajaan samaan torniin, liimannut oven kiinni tiivistemassalla ja jättänyt naisen nääntymään kuoliaaksi. Ruumis oli löydetty vasta kuukausien päästä eikä poliisi ollut vielääkään saanut tekijää selville.

Zetterman ei katunut tekoaan, mutta hän näki siitä toistuvasti painajaista, jossa hän telkeää vahingossa torniin sieppajaan sijasta oman vaimonsa. Hän kuulee Oilin avunhuudot muttei saa enää ovea auki ja herää omaan itkuunsa.

Jostakin syystä painajainen vainosi häntä vain öisin. Päivisin hän nukkui unia näkemättä, ja vähitellen hänen rytminsä oli kääntynyt päällelleen. Hän valvoi yöt radiota kuunnellen ja sudokuja ratkoen, ja kun aamu valkeni, hän puuhaili tovin veneen kimpussa, nukkui pari tuntia ja jatkoi sitten askareitaan auringon laskuun asti.

Tulokset näkyivät. Outin puuosien lakka hohti virheettömänä, kaiteet, vinnit ja helat kiilsivät uudenveroisina ja kone oli siistimpi kuin tehtaalta lähtiessään. Mies itse sen sijaan ränsistyi silmissä. Onnettomat ruokailutottumukset olivat painaneet posket kuopille ja tummat silmänaluset kertoivat, etteivät päiväunet riittäneet kattamaan koko ajan kasvavaa univelkaa.

Sini katsoi Zettermania ja rypisti otsaansa. Noin kurjaan jamaan ei päässyt vain yhden yön valvomisella. Pitkäksi venähäntä hiuskuontalo ja ruokkoamaton parta kertoivat nekin, ettei kaikki ollut kunnossa.

Zetterman tuntui aavistavan Sinin mietteet. – Ollut vähän kii-reitä veneen kanssa, hän selitti sipaisten leukaansa. – Olen laitel-lut sitä lähtökuntoon. Ajattelin jatkaa matkaa ennen kuin kasvaa karvat jalkapohjiin.

– Yksin?

– Saa nähdä. On tässä käynyt joitain kyydin kyselijöitä.

Se oli paljon sanottu. Todellisuudessa tarjokkaita oli ollut vain yksi, ja hänetkin Zetterman oli hylännyt miehen epäsiistin olemuksen takia. Hän ei halunnut matkakumppanikseen ihmistä, jonka maallinen omaisuus mahtui resuiseen muovikassiin.

– Tämä on varmasti hauska tapa reissata, Sini sanoi. – Hienot maisemat, koti mukana koko ajan eikä kiirettä minnekään.

– On täälläkin omat aikataulunsa, kun sulkuja remontoidaan ja kanavien vettä joudutaan kuivempina kuukausina säännöstellämään. Ei voi elää ihan niin kuin pellossa. Mutta joo, onhan tässä oma vapautensa.

Zettermanin ääni oli sen verran innoton, että Sini katsoi viisaammaksi antaa asian olla. – Ai niin, hän sanoi ja ojensi pitelemänsä kassin Zettermanille. – Nämä ovat sinulle. Kävin Helsingissä äitiä moikkaamassa ja poikkesin samalla Adnanin luona kahvilla. Siellä kaipahtiin kanta-asiakasta.

Zetterman kurkisti kassiin, vaikka tiesi jo tuoksusta, mitä siellä oli. – Pullakorppuja. Kiitos! Pannaanko pannu tulelle saman tien?

– Minä voisin mieluummin syödä jotain suolaista, jos sopii. Onko tässä lähellä mitään sopivaa ruokapaikkaa?

– Nyt ollaan Ranskassa. Kerrot vain, millaista olet vailla. Pitääkö olla valkoiset liinat vai käykö bistro? Lihaa vai kalaa? Välimeren makuja vai maalaiskeittiötä? On täällä pari pitseriaa ja kiinalaistakin, mutta...

– Bistro kuulostaa hyvältä.

– Selvä, sittenhän meillä on selvät sävelet. Tule hetkeksi peremmälle, niin minä vaihdan vähän siistimmät vermeet. Ei siinä paikassa mitään pukukoodia ole, mutta herrasmies on aina herrasmies.

Zetterman sulkeutui keulakajuuttaan, ja kun hän palasi, Sini ei voinut olla nauramatta. – Tsiisuus! Kuinka hemmetin paljon sinä oikein olet laihtunut?

– En ole vähään aikaan käynyt vaa’alla, Zetterman sanoi nolona nostellen lököttäviä housujaan. – Ja näissä oli alun perinkin hieman väljä mitoitus.

– Syötkö sinä nykyään mitään?

– Kaiken, minkä juoksemalla saa kiinni.

– Tänään ei tarvitse nähdä sitä vaivaa, nyt mennään valmiiseen pöytään ja minä tarjoan.

Paikka, jonne Zetterman heidät johdatti, aukesi vasta neljältä ja he päättivät ottaa odotellessaan lasilliset viereisessä kahvilassa. Sini tilasi valkoviinin ja Zetterman alkoholittoman oluen. Kun juomat tulivat, hän katsoi aiheelliseksi selittää valintaansa. – Oilin kuoleman jälkeen viina ei ole enää oikein sopinut minulle. Tulee ikäviä ajatuksia. Eikä yksin juominen tietysti muutenkaan ole hyvästä. Että jos olet sitä miettinyt niin älä suotta.

Sini tyytyi ensin nyökkäämään, mutta muutti sitten mielensä.

– Saanko kertoa sen äidille? Hän on sinusta huolissaan.

– Tee niin kuin tykkäät. Jos kerrot niin sano samalla, että hän saa asua Runeberginkadulla niin kauan kuin haluaa, minä en enää Suomeen palaa.

– Vähän tylysti sanottu. Aika moni tulee pettymään.

– Tuskinpa.

– Ihan totta. Jonne on selittänyt kaikille, että vaari on luvannut tehdä hänelle kesällä jousipyssyn. Ja Annalla ja Latella on kesäkuun alussa kymmenvuotishääpäivä ja satun tietämään, että sinä olet kutsuttavien listalla. Ja sitten on vielä tämä. Sini otti puhelimen käsilaukustaan, näpytteli sitä hetken ja ojensi sitten Zettermanille.

– Mikä tämä on?

– Paina sitä nuolta niin näet. Toivottavasti siinä on ääni kylilin kovalla.

Zettermanilta kesti hetken tunnistaa ruudulla näkyvä mies.

Niilo Välitalo, Zettermanin rivitalonaapuri niinä parina kuu-kautena, jotka hän oli viettänyt Lauttalassa oman asuntonsa put-kiremonttia paossa. Mukava, joskin omapäinen pappa, jolla oli ollut hurtti huumori ja rempseät puheet.

Nyt rempseydestä oli jäljellä vain rippeet.

Välitalo katsoi hetken kameraan ja vilkaisi sitten jonnekin sen taakse. – Käykö se?

– Käy, sen kun puhut, Sini vastasi jostain sivummalta.

– No niin. Mistähän tämän nyt aloittaisi? Jos sinä Zetterman kuulet tämän... perkele kun on vaikeaa... tulisit auttamaan van-haa miestä. Poliisi ei tee mitään tai ei ainakaan kerro mitään, vaikka kuinka tivaa. Tappaja muka, ei saatana. En minä itseni takia pyydä, ainakaan pelkästään, mutta kun Hellevi... kyllä-hän sinä Hellevin muistat. Se on hyvä ihminen, ei se ole tällaista ansainnut. Tulisit nyt. Ei sinulta mene kuin viikko tämän set-vimiseen, jos sitäkään, noin kokeneelta mieheltä. Minä puhuin sinun tyttärenlesi kun en enää muuta keksinyt. Sini lupasi näyt-tää tämän sinulle. Olisin kyllä tullut itse käymään, alkaa vain tuo kunto olla niin alamaissa. Minä maksan lennot, jos se siitä on kiinni. Sini voi ne varata, se on fiksu tyttö, kerrot vaan milloin pääset lähdölle. Että siinä mielessä. Ei minulla muuta.

Välitalo katsoi kameran taakse. – Tuliko se talteen?

– Tuli, Sini kuului vastaavan ja video loppui.

– Mikä tämä juttu oli, Zetterman kysyi.

– Niilo Välitalon avunpyyntö sinulle.

– Sen minäkin ymmärsin, mutta mihin hän apua tarvitsee? Mitä ne tappajapuheet olivat? Ja eikö Hellevi ollut se Niilon kahdeksankymppinen morsmaikku? Grillinpitäjä tai jotain. Asui siellä, no...

– Marttisenniemessä, Sini auttoi. – Sama nainen.

– Entä se tappaja?

– Se on sen verran pitkä juttu, ettei siitä pelkän viinin voimalla selviä. Jos saa puhua ruoka suussa niin ehdotan, että mennään syömään ja kerron siellä koko tarinan.

Sini oli selvästi jäsennellyt puheensa valmiiksi. Vaikka hän välillä harhautuikin hetkeksi sivupoluille, tapahtumien pääpiirteet tulivat esiin kirkkaina ja johdonmukaisina.

– Eli, Zetterman sanoi kun Sini oli lopettanut. – Joku tappoi tämän Ojasen ja nyt Hellevi Arola pelkää, että sen teki hänen kummityttönsä.

– Joka oli Tuomas Ojasen naisystävä, Sini täydensi. – Ja Lotta taas, siis tämä naisystävä-kummityttö, pelkää itse että tekijä oli hänen oma tyttärensä Saimi, eikä siksi ole suostunut kertomaan mitään omista liikkeistään murhan tapahtuma-aikoihin.

– Murha ja tappo ovat eri asioita, Zetterman muistutti. – Tuomoinen päähän lyöminen ei välttämättä ole kovin harkittu teko.

– On mikä on, Ojanen sai silti ansionsa mukaan. Se äijä oli varsinainen limanuljaska.

– Limanuljaska?

– No hamppari sitten.

– Hamppari? Zetterman maisteli Sinin sanavalintaa. – Selvä. Monipuolinen kaveri. Limanuljaska, hamppari ja ilmeisesti myös huumekauppias.

Sini otti kulauksen vettä ja jäi pyörittelemään lasia käsissään.

– Niin, hän sanoi vältellen Zettermanin katsetta. – Periaatteessa minun ei tietysti pitäisi tietää niistä huumeista mitään, mutta Late puhui vähän ohi suunsa, kun vietimme kerran grilli-iltaa Harjujen kanssa.

– Puhui vai huitoi, Zetterman kysyi viitaten entisen kollegansa tapaan korvata osa sanoista erilaisilla käsimerkeillä.

– Sekä että, Late on Late. Lauttalan poliisi oli jo aloittanut jutun tutkimisen, kun KRP tuli ja kertoi, että Ojasen kuolema

liittyi johonkin isompaan vyyhteeseen, ja omi sen itselleen. Latesta se oli virhe. Hänen mielestään oli typerää olla hyödyntämättä heidän paikallistuntemustaan, mutta keskusrikospoliisi piti päänsä. Sen kokoluokan huumekaupat kuuluivat kuulemma heille. Juttu siirrettiin Helsinkiin ja Laten käskettiin pitää suunsa kiinni.

– Ja nyt Niilosta tuntuu, että koko asia on unohdettu tai ehkä suorastaan painettu villaisella?

– Niin. Eikä hän ole ainoa. Latea korpeaa sekin, ettei hän saa kertoa edes sitä, ettei juttu ole enää heidän käsissään. Ihmiset luulevat, että Lauttalan poliisit vain istuvat käsiensä päällä eivätkä tee mitään.

– Ymmärrän. Mutta miten Niilo liittyi asiaan? Miksi hän on niin hätääntynyt?

– Se on vähän surkukupaisa juttu. Et sitten kerro Niilolle, että minä juorusin.

– Eipä mennä asioiden edelle, Zetterman toppuutteli. – En ole toistaiseksi aikeissa kertoa hänelle yhtään mitään.

– Et, et, mutta kuitenkin. Niilo ja Hellevi ovat seurustelleet jo monta vuotta, jos sitä sillä iällä voi seurusteluksi sanoa. Niilo on...

– Miksei voisi? Ei kai tunteet vuosia kysele?

– Ei tietenkään, Sini sanoi nolona. – *Anyway*, Niilo on jo pidemmän aikaa yrittänyt saada Hellevin muuttamaan kanssaan saman katon alle, mutta Hellevi ei ole suostunut. Niilon sanojen mukaan hän pelkää ihmisten puheita, vaikka voihan siihen tietysti olla muitakin syitä. Nyt tilanne on kuitenkin muuttunut. Molempien asunnot ovat kahdessa tasossa ja kummallakin alkaa olla ongelmia portaiden kanssa. Jouluna Hellevi oli lopulta antanut periksi ja Niilo oli ryhtynyt etsimään heille yhteistä kotia. Semmoinen oli löytynytkin, mutta Hellevi on taas muuttanut mielensä.

- Miksi?
- Koska hänen täytyy kuulemma olla kummityttönsä tukena eikä ajatella vain omaa onneaan.
- Kuulostaa melkoiselta tuuliviiriltä. Voi kuinka häilyvä onkaan tuo nainen.
- Voi hänen huolissaan olla peräinkin. Ihmiset puhuvat kai-kenlaista.
- Mitä esimerkiksi?
- Että Lotta kyllästyi miesystävänsä tempuihin ja kalautti hänet hengiltä. Juorut ovat sen verran pahansuopia, että hän pysyttelee mieluummin kotona neljän seinän sisällä kuin katselee ihmisten kyräilyä kaupungilla. Jos minä oikein ymmärsin, hän ei halua käydä edes kaupassa, vaan Hellevi hoitaa kaikki hänen asiansa.
- Ja sulhaspoika räytyy ikävään.
- Niin.
- Zetterman mietti hetken kuulemaansa. – Kaksi kysymystä.
- Sopii.
- Mitä Niilo minusta haluaa? Mitä hän toivoo minun teke-vän?
- Ottavan selvää, kuka Ojasen tappoi.
- Miten? Jos KRP ei ole saanut sitä selville, miten joku eläke-läisukko muka pystyisi siihen?
- En tiedä, mutta Niilo tuntuu luottavan sinuun kuin kallioon. Hän on aivan varma, että sinä hoitelet tekijän telkien taakse.
- Niin että hän voi elää Hellevin kanssa onnellisena elämänsä loppuun asti.
- Se on ilmeisesti tavoite.
- Entä jos syyllinen on kuin onkin tämä Lotta niin kuin ihmi-set tuntuvat uskovan? Miten sille tavoitteelle silloin käy? Jos Lotta joutuisi vankilaan, Hellevi ei taatusti antaisi anteeksi sitä,

että Niilo on ollut mukana sitä järjestämässä.

– Niilo on täysin varma, että niin ei käy.

– Niinpä tietenkin. Sitten se toinen kysymys. Miten sinä päädyit tuohon Hermeksen rooliin?

Sinin ilme kertoi, ettei hän ymmärtänyt mitä Zetterman tarkoitti.

– Miksi Niilo pani sinut asialle? Mitä kautta te tunnette toisenne?

– Ei mitään. Niilo vain ilmestyi oven taakse ja pyysi apua.

– Noin vain?

– Hän oli kuullut jostain, että sinä olet minun isäni. Tai tarkemmin sanottuna Jonnen vaari. Sini tarttui Zettermanin käteen ja piti pienen tauon. – Niilo sanoi, että sinä ymmärtäisit, miten harvinaista herkkua rakkaus aikuiselle miehelle on.

– Voi helvetti, Zetterman huoahhti. – Jos en olisi pannut korkkia niin visusti kiinni, ottaisin nyt ison oluen. Mennäänkö veneelle keittämään kahvit?

Tiistai 26. huhtikuuta

– Kauanko olet poissa, Epinalin vierassatamaa pyörittävä Jean Chambre kysyi.

– Viikon pari, Zetterman sanoi. – Minä ilmoittelen kun tiedän paluupäivän, ettet ihmettele, kuka veneessä komuaa.

– Oletko varma, ettet halua siirtää venettä lähemmäs toimistoa? Se on nyt sen verran sivussa, että sitä on hieman hankala vahtia.

– Eiköhän se pärjää siellä missä on. Jos viitsit välillä käydä katsomassa, että köydet ovat kunnossa, se riittää.

– Ilman muuta, ole huoleti.

Zetterman kiitti ja palasi veneelleen. Tyynessä satama-altaassa kelluva Outi näytti oudon alastomalta ilman ulkopöytää, istumalaatikon tyynyjä ja perässä liehuvaa siniristilippua.

Alastomalta ja hylätyltä. Kun kannelle vielä vääjäämättä kerääntyisi risuja, kuivia lehtiä ja muuta roskaa, vene suorastaan huutaisi ilkevallantekijöille, ettei kukaan asunut siinä.

Jean Chambren tarjous turvallisemmasta laituripaikasta oli houkutteleva, mutta sillä oli hintansa, aivan kirjaimellisesti. Jos Zetterman tarttuisi siihen, hänen satamamaksunsa vähintään kaksinkertaistuisi, nykyinen hinta kun perustui juuri paikan syrjäisyyteen. Vilkkaimpinakin lomakuukausina se jäi yleensä tyhjäksi, joten syksyllä solmittu sopimus oli ollut edullinen heille molemmille. *Win-win*, niin kuin hymyilevä Jean oli asian ilmaissut.

Zetterman tarkisti vielä viimeisen kerran Outin kiinnitysköydet ja sen kylkiä suojaavat lepuuttajat, ravisteli kannella lepää-

vää mastoa varmistaakseen sitä kannattelevien pukkien tukevuuden ja lukitsi lopuksi kajuutan luukun.

Oli aika lähteä.

– Haluatko liimata tämän jonnekin, laiturille ilmestynyt Jean Chambre sanoi ja ojensi Zettermanille punavalkoisen tarran.

– *Alarm Secured.* Ammattimaisen näköinen kapine, kiitos.

– Eihän se oikeita varkaita pelota, mutta ihan perushölmöilijät se voi pitää loitolla.

– Ne onkin pahimpia. Rikotaan ja sotketaan paikat pelkästä rikkomisen ja sotkemisen ilosta, Zetterman puhisi liimatessaan tarraa kulkuluukkuun. – Noin. Kiitos vielä kerran.

– Ei kestä. Milloin junasi lähtee? Haluatko kyydin asemalle?

– Siihen on vielä tunti, joten taidan kävellä.

– Miten haluat, Jean sanoi ja lähti astelemaan kohti toimistoaan. Hän oli kuukausien saatossa huomannut, että Zetterman viihtyi parhaiten omissa oloissaan. – Turvallista matkaa, hän huikkasi peräänsä. – *Au revoir!*

– *Au revoir!*

Zetterman nukkui valtaosan matkasta, ensin junassa Pariisiin, sitten lennolla Charles de Gaullen kentältä Helsinki-Vantaalle. Kun kone oli laskeutunut, hän avasi puhelimensa ja huomasi saaneensa varttia aiemmin viestin Kassulta.

”Odotan tuloaulassa. K.”

Kassu oli ennallaan tai muuttunut, miten tuon nyt otti. Ennallaan siihen nähden kun he olivat viimeksi tavanneet, täysin muuttunut siitä resupetteristä, johon Zetterman oli törmännyt käydessään ensimmäisen kerran K. Rasilaisen kori- ja moottorikorjaamossa. Poissa olivat kalapuikkoviikset, jääkiekkovalmentajan

takatukka ja virttyneet haalarit. Niiden tilalla oli muodikas sänkiparta, siististi lyhyeksi leikatut hiukset, istuvat merkkifarkut ja tummansininen pikeepaita, jonka rintapieleen oli applikoitu yrityksen uusi nimi, Kassu's American Cars Oy.

Vaikka Zetterman tiesikin, että miehen uusi olemus oli pitkälti Sinin käsialaa, hän oli varma, että Kassu oli itsekin tyytyväinen omaan minäänsä. Sini oli nostanut hänen itsetuntonsa aivan uudelle tasolla ja se näkyi. Pätevästä mutta vaatimattomasta automekaanikosta oli parissa vuodessa kuoriutunut menestyvä yrittäjä, jota sekä asiakkaat että yhteistyökumppanit arvostivat.

– Terve pitkästä aikaa, Kassu sanoi ja puristi Zettermanin kättä.
– Auto on tuolla ulkona. Voinko minä ottaa tämän? Hän ei jäänyt odottamaan vastausta vaan nappasi Zettermanin kassin olalleen.
– Mennään saman tien, jos sopii. Sinillä on siellä ruoka uunissa.

Kassulla oli uusi auto. Zetterman oli odottanut saavansa kyydin 50–60-luvun dollarihymyllä, mutta parkkipaikalla seisoikin muhkea maasturi.

– Vai tämmöinen peli, Zetterman sanoi. – Mistäs nyt tuulee?
– Tämä on hyvä vetoauto. Monet haluavat nykyään toimituksen kotiovelle ja tällä se käy kätevästi. Ruutia riittää vähän kovemmallekin kuormalle.

Vaikkei Zetterman itse ollut automiehiä, hän kuunteli kohteliaasti Kassun esitelmän Defenderin erinomaisuudesta.

– Yllättävän hyvä ajaa tällaiseksi möhkäleeksi, tämä selitti.
– Monen mielestä vanhassa korimallissa oli enemmän luonnetta, mutta minä panen kyllä mukavuuden äijämeiningin edelle.

– Ei kai ne vanhat amerikanraudatkaan mitään ajajan unelmia ole, Zetterman huomautti.

– Niihin pätee eri säännöt, Kassu nauroi. – Ei niillä ajeta kymmeniä tuhansia vuodessa.

– Tälläkö sitten ajetaan? Pyöriikö bisnes niin hyvin?

– Pyörii kun pyörittää. Meillä on joitain lisäjuttuja joita kilpailijoilla ei ole, ja se auttaa.

– Millaisia lisäjuttuja?

– No esimerkiksi se vierasmaja, johon sinäkin olet majoittumassa. Ihmiset tulevat joskus kaukaakin kaupille ja silloin on hyvä, että meillä on paikka, jossa he voivat yöpyä. Se on pieni mutta mukava. Studio, niin kuin Sini sanoo. Parisänky, pieni keittiönurkkaus, sohvaryhmä ja telkkari, siisti kylppäri. Eikä maksa tosiostajalle mitään.

– Ja se toimii?

Kassu nyökkäsi. – Muistatko Steinbeckin *Vihan hedelmien* autokauppiaan? Se kaveri tiesi mitä puhui, vaikka huijari olikin. Pitää saattaa ostajat kiitollisuudenvelkaan. Pitää näyttää niille, että niiden eteen on nähty vaivaa. Ihmiset on yleensä sen verran kohteliaita, ettei ne mielellään vaivaa muita. Pitää tehdä vähän ekstraa ja sitten iskeä kiinni.

– Entäs renkaanpotkijat?

– Ne tunnistaa jo puhelimesta, niille siitä ei edes kerrota.

– Sini sanoi, että voin asua siinä niin kauan kuin haluan. Olenko minä kaupan esteenä?

– Et. Jos tulee tiukka paikka, voit nukkua pari yötä vierashuoneessa. Ajateltiin vain, että arvostaisit ehkä omaa rauhaa.

– Kiitos.

Zetterman katseli ohi vilistäviä maisemia. Kevät oli selvästi myöhäisemmässä kuin Ranskassa. Vaikka joissain pientareiden pensaissa ja pelloissa näkyikin jo hennon vihreitä sävyjä, lehtipuut olivat vielä paljaina.

Zetterman oli aina ihmetellyt, miksi itsemurhaluvut kasvoivat keväisin. Eikö lisääntyvän valon ja luonnon heräämisen uuteen kukoistukseen pitänyt pikemminkin piristää kuin masentaa ihmismieltä?

Nyt hän arveli tietävänsä, mistä ilmiössä oli kysymys. Kontrastista. Erosta ympäristön ja oman elämäntilanteen välillä. Oli vaikea innostua auringonvalosta, leskenlehdistä ja hiirenkorvista, kun syvällä sielussa jatkui marjo syksy. Ei edes kirpeä talvi, vaan ikuinen lokakuu.

*Aivan kohta sä lähdet kuitenkin pois,
löydä sua viereltäin en.
Kohta ei laulu lintujen sois,
on kevät viimeinen.*

Junnu Vainion riimittelemä teksti oli pateettinen, mutta tavoitti silti jotakin oleellista yksinäisen ihmisen ajatusmaailmasta.

Hemmetti! Kai keväästä oli kirjoitettu iloisempiakin lauluja?

Olihan niitä, kun hieman kaiveli muistiaan.

– Oliko se tapettu Ojanen oikeasti hamppari niin kuin Sini väittää, Zetterman kysyi selittelemättä ajatuksenjuoksuaan. – Tunsitko sinä hänet?

– Tiesin, saman kylän poikia kun oltiin, mutten varsinaisesti tuntenut. Liikuttiin eri porukoissa.

– Mitä porukoita ne oli?

– Minulla tietysti amiksen jengi. Ojanen meni lukioon, mutta se taisi jäädä kesken sekin.

– Sekin?

– Se oli semmoinen taivaanrannan maalari, ainakin nuorempana. Puhetta riitti, näytöt jäivät vähän ohuiksi. Mutta niin kuin sanoin, ei oltu vuosiin missään tekemisissä.

– Entä Välitalon Niilo? Onko hän tuttu mies?

– Tietysti, Niilohan on legenda. Vanhempi väki muistelee vieläkin kaiholla sen viinapirssiä. Juomat joka janoon kellonaikaan katsomatta. Sellaisia palveluja ei enää ole.

– Tavallaan on, ikävä kyllä. Kauppatavara vain on vaihtunut vaarallisemmaksi. Remy Martinin ja Monopolin tilalle ovat tulleet mömmöt ja Lauttalassakin moni taitaa nykyään nappailla mieluummin Subutexia kuin samppanjaa.

– Niin Harjun Late kertoi. Oli kyllä melkoinen yllätys, että Ojanen oli mukana sen sortin bisneksissä.

– Miksi?

– Sen lahjat olivat jossain ihan muualla, jos niitä nyt lahjoiksi saattoi sanoa.

– Mitä ne sitten olivat?

– On ehkä viisaampi, etten ota kantaa. Sinillä on Ojasesta sen verran vankat mielipiteet, että ne ovat varmasti värittäneet minunkin suhtautumistani häneen. Kyllähän sinä tyttäresi tiedät.

– Tiedän. Tulee äitiinsä.

– Mistä tulikin mieleen, Kassu sanoi ja vilkaisi virnistäen Zettermania. – Muistiko Sini sanoa, että anoppikin on tänään tulossa syömään. Lammas on uunissa, saat oikein tuhlaajapojan vastaanoton.

– Marja? Miksi?

– Ettei vain vanha suola janottaisi.

– Ei helvetti, Zetterman sanoi ja sulki silmänsä. – Voitko heittää minut takaisin kentälle?

Illasta tuli yllättävän leppoisaa. Sinin laittama lammaspata oli herkullista ja Zettermanin kentältä nappaamat punaviinit olivat isäntäväen mukaan mukavan pyöreitä ja suun mukaisia. Jos Zettermanin entisellä vaimolla oli jotakin suunnitelmia tämän varalle, hän piti ne ainakin toistaiseksi omana tietonaan.